

I.

Az Európai Unióban zajló integrációs folyamat alakulása és fejlődési iránya előtérbe helyezi annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy miként értelmezhető a közigazgatás az európai egységesülési folyamatban, különösen szervezeti-intézményi szinten, valamint a közigazgatás tevékenysége, működése nézőpontjából. A kérdés úgyszólván megfogalmazható, hogy beszélhetünk-e egységesülő európai közigazgatásról, vagy a közigazgatás, mint tevékenységi szféra sajátosan differenciált, azaz európai közösségi szintű, valamint tagállami szinten funkcionáló közigazgatási szervezeti és működési rendszerek egyidejű jelenlétével, működésével állunk szemben. E kérdés megválaszolásánál abból kell kiindulni, hogy az Európai Unióban megvalósuló, elsődlegesen gazdasági, valamint politikai (kül- és biztonságpolitika, bel- és igazságügyi együttműködés) integrációs folyamat nem eredményezte egy egységes, vagy egységesülő európai közigazgatás kialakulását, hanem létrejött egy sajátosan osztott, meghatározott értelemben megkettőzött közigazgatás, nevezetesen a közösség szintjén működő szervek (Európai Unió Tanácsa, Európai Bizottság és szakapparátus), valamint nemzeti szintű közigazgatási szervek egymással meghatározott kölcsönhatásban működő rendszere. Ezt támasztja alá az Európai Unió Alapszerződésében, a Lisszaboni Szerződésben közzétett, a tagállamok és a közösségi szintű szervek közötti hatás körmegosztás és viszony tartalmára vonatkozó azon rendelkezés, amely szerint az Unió tiszteletben tartja tagállamainak nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének, ideértve a regionális és helyi önkormányzatokat is. Továbbá, tiszteletben tartja azok alapvető állami funkcióit, köztük az állam területi integritásával, valamint a közrend fenntartásával és a belső biztonság megőrzésével kapcsolatos hatásköröket.¹ Az Alapszerződés ezen rendelkezése alapján az Európai Unióban a közigazgatás rendszere szervezetének és működésének meghatározása és szabályozása tagállami kompetencia, azzal, hogy a közösségi szintű szervek és intézmények működése, az általuk elfogadott döntések jelentős befolyást gyakorolnak, adott esetben intézkedési és jogalkotási kötelezettséget határoznak meg a tagállamok közigazgatásának működésére

A közigazgatás európai közösségi szintű, valamint a tagállami szintű közigazgatás kapcsolatrendszerének vizsgálata kapcsán további fontos kiindulási szempont, hogy bizonyos fókusz eltérően a tagállamok belső alkotmányos berendezkedésétől, az Európai Unió szintjén működő intézmények, különösen az Unió polgárai által közvetlenül választott Parlament és az igazgatási típusú szervek, így az Európai Unió Tanácsa (Miniszterek Tanácsa) között nem érvényesül következetesen a hatalmi ágak elválasztásának elve, elsődlegesen és különösen a jogalkotás szféráját illetően. Ugyanis az Európai Parlament – a nemzeti, tagállami parlamentektől eltérően – általában nem rendelkezik önálló, kizárólagos jogalkotási hatáskörrel. Erre utal a Lisszaboni Szerződés azon rendelkezése is, amely kimondja, hogy az Európai Parlament a Tanáccsal közösen ellátja a jogalkotási és költségvetési feladatokat, vagyis intézményesíti a Tanács mellett a Parlament társdöntés-hozó szerepét. Az Unió szintű jogalkotási folyamatban az együttdöntési eljárás tárgykörének kiterjesztésével a Parlament ugyanolyan súllyal vesz részt a jogalkotás folyamatában, mint a tagállamokat képviselő Tanács.² Mindazonáltal szükséges jelezni, hogy a közösség szintjén közvetlenül választott Parlament önálló jogalkotó hatáskörének meghatározott tárgykörökben történő biztosítása, intézményesítése a továbbiakban olyan követelményként fogalmazódik meg, amely jelentős mértékben oldhatja a szakirodalomban demokratikus deficitként jellemzett jelenséget,

valamint a tagállamok belső alkotmányos berendezkedésével összevetve a közösségi szintű intézmények így a Parlament és Miniszterek Tanácsa közötti sajátos asszimetriát.

A közigazgatás közösségi és tagállami szintű kapcsolatrendszerének vizsgálatánál további meghatározó jelentőségű kiindulási szempont, hogy az Uniós szintű igazgatási típusú intézményeknek (Miniszterek Tanácsa, Európai Bizottság) nincsenek a tagállamokban kihelyezett dekoncentrált szervei. Ebből viszont következik, hogy a közösségi szinten hozott döntések végrehajtása, részben a végrehajtás ellenőrzése, illetve a döntések előkészítésében való közreműködés alapvetően a nemzeti közigazgatási rendszerek révén azok közreműködésével valósul meg.

Az európai közösségi szintű, valamint a tagállami közigazgatási rendszerek viszonyrendszerének vizsgálata mellett a nemzeti közigazgatási rendszerek egymással való együttműködésére, kölcsönhatására is figyelemmel kell lenni. Ugyanis míg a közösségi szintű intézmények és a nemzeti közigazgatási szervek közötti kapcsolatrendszer sajátos vertikális jellegű kapcsolatrendszerként értelmezhető – a hierarchikus értelemben vett kapcsolat tartalmi elemei nélkül – addig a nemzeti közigazgatási rendszerek közötti kapcsolat horizontális típusú együttműködést jelent, különösen a közösségi szintű döntések hatékony megvalósítása érdekében.

Az európai közigazgatási térség összetettsége kifejezésre jut továbbá abban is, hogy a nemzeti közigazgatási rendszereknek az európai uniós tagországokban több, egymáshoz képest sajátos vonásokat felmutató modelljei alakultak ki. Anélkül, hogy e kérdés részleteibe bocsátkoznánk, csupán arra hívjuk fel a figyelmet, hogy az Európai Unió tagállamaiban szokás megkülönböztetni a legális igazgatási stílusjegyeket magán viselő, vagyis a szigorú jogi kötöttség alapján funkcionáló nemzeti közigazgatás rendszerét, az inkább a pragmatikus igazgatási stílust követő közigazgatási rendszerétől. Az előbbire nézve példa lehet a francia és a német modell, míg az utóbbira inkább az angol, vagy az ír megoldás szolgálhat.³

A fentiekből következik, hogy az európai közigazgatási térség sajátos, összetett kategória, ahol mind a közösségi, mind a nemzeti szintű közigazgatási rendszerek egymással való kapcsolata, együttműködése, számbavétele indokolt úgy szervezeti-intézményi mint funkcionális oldalról.

Az európai közigazgatás fogalmi tartománya több tudományág nézőpontjából is vizsgálható. Az európai közigazgatás a legtágabb értelemben, a bürokrácia fogalmát jelenti, amelyet az igazgatás szinonimájaként használnak. Vizsgálható az európai közigazgatás, továbbá szociológiai és politikatudományi nézőpontból is. A szociológiai nézőpontú megközelítés a hatalom gyakorlása, az uralom elemzésének metszetében, míg a politikatudományi elemzés elsődlegesen az intézményi működés határfoka szempontjából érdemelhet figyelmet. A különböző tudományági szempontú megközelítéseken túl az európai közigazgatás értelmezése szempontjából lényeges annak kiemelése, hogy annak alapvető funkciója az Unió tagállamaiban működő nemzeti közigazgatási rendszerekhez hasonlóan végrehajtó jellegű funkció, jóllehet a közösségi szintű közigazgatási típusú szervek közül az együttdöntési jog folyamatában a Miniszterek Tanácsa a jogalkotási döntések meghozatalának is részese.

Mint a mondottakból is következik, az európai közigazgatási térben különbség tehető a közösségi szintű intézmények, valamint a nemzeti tagállamokban működő közigazgatási szervek köre között. Az előbbieket intézményesítését az EU Alapító Szerződése, illetve a közösségi jog körébe tartozó normák határozzák meg, míg a nemzeti közigazgatási szervezetrendszer a nemzeti alkotmányok és nemzeti jogi normák intézményesítik és szabályozzák. A fentiek alapján megállapítható, hogy szervezeti-intézményi nézőpontból a nemzeti közigazgatási szervezetrendszer és közösségi szintű közigazgatási szervezetrendszer és szakapparátus elkülönül egymástól, még akkor is, ha a működés tartalmi elemeit tekintve sajátos egymásra hatástól sem tekinthetünk el.

Ha az európai közigazgatás fogalmi meghatározásához a működés oldaláról, azaz funkcionális nézőpontból közelítünk, a hangsúly nem az elkülönülés mozzanatára, hanem a kölcsönös kapcsolódás, az együttműködés, a kölcsönös koordináció elemére helyeződik. Tehát az európai közigazgatási térség szervezeti-intézményi értelemben egyfajta kettősséget, azaz közösségi szintű és nemzeti szintű közigazgatási szervrendszert jelent, funkcionális szempontból pedig egy irányban ható, a közösségi politikában meghatározott célok, valamint a közösségi jogban rögzített célkitűzések, hatékony érvényesítését jelenti. A szervezeti elkülönülés és a funkcionális együttműködés egyidejű számbavétele olyan tényező, amely az európai közigazgatás és azon belül az európai közigazgatási térség fogalmának értelmezése kapcsán meghatározó jelleggel figyelmet érdemel.

Tehát az európai közigazgatási térség fogalma, figyelemmel az Alapító Szerződésben foglaltakra, különösen a szubszidiaritás elvének érvényesítésére, olyan módon írható körül, hogy az egyidejűleg átfogja a közösségi szintű közigazgatási szervek, különösen az Európai Unió Tanácsa, az Európai Bizottság és szakapparátusa, valamint a nemzeti közigazgatási szervek tevékenységét, továbbá azoknak a hatóságoknak, hivataloknak, szervezeteknek, ügynökségnek, jogi személyeknek a szervezetrendszerét is jelenti, amelyek a közösségi jog vonatkozó rendelkezései alapján, a feladatkörök szervezeti elhatárolása mellett az elérhető célok hatékony megvalósítása érdekében funkcionálisan együttműködve cselekszenek a közösségi és a harmonizált tagállami jog végrehajtásának biztosítása érdekében.⁴

Amikor az európai közigazgatási térség említett felfogásáról van szó, érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy az Alapító Szerződések csak elvétve utalnak az igazgatásnak, mint sajátos tevékenységi szférájának a közösségi jogban történő jelenlétére, a közösségi és tagállami szintű közigazgatási rendszerek kooperációjára, kapcsolatrendszerére és együttműködésére. A Lisszaboni Szerződés e vonatkozásában, annyiban irányoz elő változást, hogy külön is utal a közösségi szintű közigazgatási jellegű funkciók, hatáskörök tartalmi elemeinek a meghatározására, a közigazgatási döntés-előkészítő funkció, valamint a végrehajtási és ellenőrzési jellegű szabályok rögzítésére, amely viszont az egységes európai közigazgatási térség kiteljesedési folyamatának tendenciáját erősíti.

II.

Felmerül a kérdés, melyek az európai közigazgatás legfontosabb alapelvei? E kérdés megválaszolásánál mindenekelőtt a következő elvek emelhetők ki⁵:

- az európai közigazgatás eredményességének elve; ez az elv közelebről azt jelenti, hogy a közösségi döntéseknek és ezek alapján, a közigazgatási intézkedések végrehajtásának biztosítania kell a kitűzött célok következetes megvalósítását, különös figyelemmel arra, hogy – mint jeleztük – a tagállamokban a közösségi szintű közigazgatási szervezeteknek nincsenek a tagállamokban dekoncentrált igazgatási szervei. Ebben az értelemben a közösségi szintű szektorális politikában megfogalmazódott

célok, a közösségi jogban meghatározott célkitűzések végrehajtásának eredményessége, meghatározó módon a nemzeti közigazgatási szervek ilyen irányú végrehajtó tevékenysége eredményességének függvénye is egyben;

- az európai közigazgatás további alapelve a megbízhatóság elve. Ennek lényege, hogy a tagállamok, valamint azok polgárai számára megfelelő biztosíték álljon rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a közösség vívmányai, a közösségi jog rendelkezései, valamint elvei a közösség minden tagállamában, és ilyen módon a közösség egész területén maradéktalanul, azonos módon kerülnek gyakorlati végrehajtásra;
- az európai közigazgatás következő alapelve a közigazgatás hatékonyságának elve. Ennek lényege, hogy a közösség és szervei, valamint a nemzeti közigazgatási szervek megtesznek minden olyan intézkedést, amelyek a közösségi jogból adódó kötelezettségek végrehajtását biztosítják; másfelől tartózkodnak minden olyan magatartástól, amely akadályozza a közösségi döntésekben, közösségi politikában, valamint a közösségi jogban megfogalmazott feladatok végrehajtását, illetve összeegyeztethetetlen az azokban foglalt célok hatékony érvényesítésével. Ez utóbbi elvet „a közösségi hűség klauzula” elvekként is szokás jellemezni;
- az európai közigazgatás további fontos alapelve a közigazgatás stabilitásnak és kiszámíthatóságának biztosítása. Ennek lényeges összetevője a közigazgatás rendszerében a karriermodell alkalmazása, annak elősegítése, hogy a köztisztviselők számára a közigazgatási munka ne csak szakma, hanem egyidejűleg hivatás is legyen. Fontos követelmény annak biztosítása, hogy stabil legyen az kapcsolatrendszer a közösségi szintű döntések előkészítésében, ellenőrzésében és végrehajtásában a közösségi szintű szervezetekben, illetve azok mellett működő szakapparátusok és nemzeti közigazgatási rendszerekben működő köztisztviselői kar között.⁶
- az európai közigazgatás további lényeges elve annak érvényre juttatása, hogy a közigazgatás szakképzett, hozzáértő professzionista közigazgatásként funkcionáljon. Ez utóbbi egyebek mellett feltételezi a kiválasztásban az esélyegyenlőség biztosítását, különösen a pályaválasztás, a nyilvánosság, valamint az átláthatóság és a verseny elvének garanciális érvényesülése révén.
- az európai közigazgatás további elve a működés pártatlanságának biztosítása. Ez utóbbi elv gyakorlatban történő érvényesítése azt célozza, hogy a közigazgatás aktuálpolitikai befolyástól mentesen, szakszerűen funkcionáljon, s ilyen módon a diszkrimináció általános tilalma elvének következetes megvalósítása mellett hatékonyan biztosítsa a közösségi jog végrehajtását, érvényesülését;
- általában az európai közösség egészében, és ezen belül az európai közigazgatás rendszerében is egyik sarkalatos elv a működés demokratizmusának biztosítása. Ez az elv az Alapszerződésben kiemelkedő jelentőséget kapott. Így az Alapszerződésben rögzített elvek közül különösen jelentős az egyenlőség érvényesítésének elve, továbbá a demokratikus képviselő elve. A demokratizmus fontos összetevője annak kinyilvánítása, hogy az Európai Unió a döntéseket a lehető legszélesebb nyilvánosság és az uniós polgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozza meg.

Az Európai Unióban általános érvényű s így a közigazgatás relációjában is érvényesülő elv a részvételi demokrácia elve. A részvételi demokrácia keretében az Unió intézményei az érdekképviselői szervekkel és a civil társadalom szervezeteivel nyílt, átlátható és rendszeres

párbeszédet folytatnak. Az Európai Unió bizonyos lélekszámú polgára, nevezetesen legalább egymillió uniós polgár számára biztosítja azt a jogot, hogy a polgárok állásfoglalásuknak megfelelő javaslatokat terjesszenek elő uniós jogi aktusok elfogadására. Az Európai Unió működésének további lényeges összetevője a szociális partnerek közötti párbeszéd intézményes működése is.

III.

Az európai közigazgatás feladatai alapvető csoportjait illetően az alábbi fő irányok emelhetők ki:

- Az európai közigazgatás feladatai körében fontos helyet foglalnak el azok a feladattípusok, amelyek a termékbiztonság garantálásával, tanúsítványok, akkreditáció, engedélyezés gyakorlati érvényesítésével, valamint a piaci felügyeleti igazgatás végrehajtásával kapcsolatosak. A piaci felügyelet, különösen a versenyfelügyelet igazgatása körében az állami támogatások felügyelete, az energiaszektor, a távközlés, a vasút- és légitársaságok felügyeleti tevékenység érdemelhet külön is figyelmet.
- Az igazgatási jellegű feladatok között jelentős az a szféra, amely a gazdasági igazgatás területén különböző tilalmak, magatartástól való tartózkodás kötelezettségének az előírására, valamint a szubvenciók, gazdasági szabályozó eszközök meghatározására vonatkoznak. Ebben a körben példaként említhető az agrárgazdaság igazgatása, és a kapcsolódó közösségi joganyag, amely a közösség jog egyik jelentős jogterületét képezi.
- A következő fontos feladatcsoport a támogatások, rendszerének igazgatásával összefüggő feladatkör; olyan alapvető területekről van szó, mint a strukturális alapok elosztása, a támogatási feltételek meghatározása, értékelése és ellenőrzésének rendszere. Itt kell megemlíteni, hogy a támogatások körében közösségi politikai prioritásként szerepel a kutatás-fejlesztés (K+F) támogatása. A kutatás-fejlesztés olyan alapvető közösségi politikai célkitűzés, amely a tudásalapú társadalom megteremtését tűzi ki célul és arra irányul, hogy az Európai Unió globális méretekben is képes legyen gazdasági versenyképességét fenntartani, illetve az európai gazdasági térség versenyképességét növelni.
- Az európai közigazgatási térségben a feladatköröknek egy sajátos csoportját képezik az ún. együtműködési cselekmények. Az együtműködési cselekménytípusok több szempontból is csoportosíthatók; nevezetesen különbség tehető a közösségi és tagállami szervek közötti vertikálisnak nevezett együtműködési cselekmények, valamint a tagállamok közigazgatási rendszerei közötti horizontális típusú együtműködési cselekmények között. Ezen túlmenően szokás különbséget tenni az eseti, folyamatos, tartós együtműködési cselekmények, illetve a bilaterális, vagy multilaterális cselekménytípusok között.

Az együtműködési cselekmények tartalmukat tekintve komplex természetűek, mivel olyan területeket fognak át, mint az információk áramoltatása, meghatározott esetekben az egyeztetési kötelezettség, más esetekben a döntések közös meghozatala. Ide sorolhatók továbbá az egyedi, valamint az un. együtműködési típusai, továbbá

azok a cselekménytípusok, amelyek végrehajtási és ellenőrzési cselekménytípusoknak minősülnek.

Az együttműködési kooperáció funkciói és formái szintén differenciáltak. Ennek megfelelően különbség tehető az információs együttműködés között, valamint az eljárási típusú együttműködés, illetve az intézményes formában megvalósuló együttműködés között. Az információs típusú együttműködés az eseti adatcseréken túl központi információs hálózatok, jelentések formájában valósulnak meg. Az eljárási együttműködés a kölcsönös tájékoztatás és egyeztetés, illetve meghatározott okmányok (pl. diplomák) kölcsönös elismerését jelenti. Végül az intézményes formában zajló együttműködés leginkább folyamatosan, tartósan megvalósuló együttműködési formában az európai ügynökségek hálózatán, valamint az ún. komitológia rendszerében realizálódik.

Az európai közigazgatási térségben a tagállamok gyakorlatilag három szerepkörben lépnek fel: egyrészt szerződő felek, a szerződés alanyai, másrészt a Bizottság partnereiként, harmadszor ellenőrzésnek alávetett címzettek is egyben (például a támogatások feletti felügyelet vonatkozásában). Lényeges, a három említett megközelítés megfelelő módon összehangolásra kerüljön, amely az európai közigazgatási modell szabályozási mechanizmusának egyik alapvető funkciója.

Az előbbieken említett megközelítési módokból adódik, hogy az európai közigazgatási térség vizsgálható abban az összefüggésben, hogy abban közösségi szinten jelentős szerepet tölt be a kormányközi oldal, az Európa Tanács és az Európai Unió Tanácsa, amelyeknek alapvető funkciója a nemzeti érdekek összehangolása és megfelelő kompromisszumok előkészítése, illetve döntések meghozatala, ideértve az európai közigazgatás kereteinek meghatározását és működését is. A következő szint az ún. integratív szint, ahol a domináns szerepet az Európai Bizottság és annak szakapparátusa játssza. Különösen fontos ebben az összefüggésben a közösségi jogalkotási döntések előkészítése és előterjesztése, közösségi érdekek megjelenítése és érvényesítésének biztosítása. Az Európai Bizottság jelentős ellenőrző szerepet tölt be egyes területeken, különösen a támogatások felügyelete vonatkozásában, vagy az irányelvek végrehajtásának ellenőrzése terén. Meg kell jegyezni, hogy az integratív oldal nézőpontjából jelentős szerepe van az Európai Unió Bíróságának, amely mint semleges testület a Közösség bíróságaként alkotmánybírói, közigazgatási bírósági, polgári peres bírósági funkciót, illetve választott bírósági funkciót is ellát azzal, hogy az Európai Bíróság nemcsak a közösségi jog alkalmazásában, hanem annak formálásában szerepet játszik.

IV.

Az európai közigazgatás strukturális dimenzióit vizsgálva megkülönböztethetők az információs hálózatok, amelyek mind a tagállamok, mind pedig a Bizottság irányában fennálló tájékoztatási kötelezettség biztosításában játszanak szerepet. Emellett a viszonyosság elve alapján a tagállamok is kötelesek kölcsönösen tájékoztatni egymást mindazokban a kérdésekben, amelyek az integrációs politikák és célok gyakorlati végrehajtásával összefüggésben fogalmazódnak meg.

Az információs hálózatok mellett intézményesített formaként működnek az információs ügynökségek, melyek feladata az információ gyűjtése, feldolgozása, valamint

tanácsadó tevékenység egyes információs hálózatok részére. Az ügynökségek tevékenysége az egyes szakigazgatási ágazatokban viszonylag széleskörű.

A szervezeti struktúrán belül külön kell szólni a komitológiáról, különböző szakértői bizottságok működéséről. A szakértői bizottságoknak három fő típusa különböztethető meg: beszélhetünk olyan bizottságokról, melyek kizárólag hivatalnokokból állnak, továbbá beszélhetünk olyan bizottságokról, amelyek csak szakértőkből állnak, és végül működnek vegyes, vagyis szakértőkből és hivatalnokokból álló bizottságok. A komitológia, mindhárom alapvető típusának jelentős és széles körű hálózata épült ki az európai közigazgatás rendszerében. A komitológia rendszerének jellemző vonása, hogy egy-egy bizottságot általában az Európai Bizottság egyik tagja vezet, tagjai pedig a tagállamok képviselői. Funkciói alapvetően a tanácsadás, a közigazgatási szabályozási eljárások, illetve a közigazgatási döntések előkészítése és a végrehajtásban való közreműködés. A szakértői bizottságok független szervezetként működnek, olyan területeken, ahol speciális szakismeretek szükségesek.

Külön figyelmet érdemel a közösségi szintű felügyelet és ellenőrzés kérdésköre. Ez utóbbi tevékenység különösen az irányelvek nemzeti keretek között történő adaptálásával, illetve az Európai Parlament, a Számvevőszék és a bizottságok ellenőrző szerepének biztosításával összefüggésben jelentkezik. A felügyelet és ellenőrzési tevékenység fő típusai támogatásokkal, kapcsolatos felügyelet, de ide tartoznak olyan tevékenységi fajták is, mint helyszíni vizsgálatok lefolytatása, vagy a független tagállami ellenőrző szervek működtetése.

Külön kell szólni az eurokratákról, az Európai Bizottság szakapparátusáról, az európai bizottság köztisztviselői karáról. Erre vonatkozóan sajátos szabályok kerültek kidolgozásra, és az európai közszolgálati jog az, amely működésük kereteit, és jogállásukat meghatározza.

Az európai közigazgatási térség áttekintése során figyelmet érdemelnek azok a konzultatív jellegű szakmai testületek is, amelyek alapvető feladata a munkaadók, munkavállalók, civilszervezések, érdekképviselői szervek, szakszervezetek döntéselőkészítésbe történő bevonása, illetve a regionális és önkormányzati nézőpontnak az európai közigazgatási térségben, különösen a döntések előkészítésében és végrehajtásában való megjelenítése.

A Római Szerződés 1957-ben életre hívta a Gazdasági és Szociális Bizottságot, mint konzultatív testületet, amelynek joga a munkaadók, munkavállalók, szakmai és civil szerveződések formák, szakszervezetek jogalkotásban való konzultatív részvétele, közösségi politika formálásában való konzultatív közreműködése, illetve a döntések végrehajtásának elősegítése. A Gazdasági és Szociális Bizottság mellett széles körű szakértői hálózat működik, amelyben mind a közösségi szintű közigazgatási szakértők, bizottsági hivatalának, főigazgatóságok és igazgatóságok szakértői, mind pedig a nemzeti közigazgatási szervek szakértői, illetve a munkaadók, munkavállalók, szakmai és érdekképviselői szervek képviselői egyaránt részt vesznek.

A Maastrichti Szerződés intézményesítette a Régiók Bizottságát, beemelve a regionális és önkormányzati szférát a közösségi szintű döntések előkészítésébe, különösen a

regionális politika formálásába, valamint a vonatkozó döntések végrehajtásának folyamatába. Fő tevékenységi szférái a közegészségügy, az oktatás, a transzeurópai hálózatok, társadalmi kohézió biztosítása stb. Mint konzultatív testület, a Régiók Bizottsága konkrét tevékenységének gyakorlása, illetve ellátása során széles körű albizottsági hálózatra támaszkodik és közvetíti azokat a sajátos szempontokat, amelyek a regionális kiegyenlítés folyamatával, az önkormányzati rendszer működésével kapcsolatosan, közösségi és tagállami szinten felmerülnek.

Jegyzetek

1. Ld. Lisszaboni Szerződés 3/a és köv. cikkét
2. V.ö. Lisszaboni Szerződés 9/a és köv. cikkét
3. Ld. részletesen Torma András: Európai közigazgatás, régiók, önkormányzatok Virtuóz Kiadó 2001. 148-149 old.
4. Eberhard Schmidt Abmann: Az európai közigazgatás együttműködési alá- és fölérendeltségi modellje Európai jog 2003. 3. sz.
5. A kérdéskört részletesen elemzi Czuczai Jenő: Közigazgatás és európai integráció c tanulmánya In. Ficzere Lajos – Forgács Imre (szerk.) Magyar közigazgatási jog Különös rész Bp. 1999. Osiris Kiadó, 433. és köv. old.
6. E kérdéssel részletesen foglalkozik Albert J Gil Ibanez: A közösségi jog ellenőrzése és végrehajtása c. munkája Bp. 2000. Osiris kiadó 432. old.